

Dawid Kościewicz
Biblioteka Główna
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
d.kosciewicz@bg.ue.wroc.pl

Usługi z zakresu informacji naukowej w bibliotece akademickiej i ich rola we wspieraniu badań naukowych na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja usług informacyjnych dostępnych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. W artykule omówione są takie usługi, jak asysta w poszukiwaniu źródeł informacji naukowej i ekonomicznej, indywidualne i grupowe spersonalizowane szkolenia w zakresie efektywnej obsługi ekonomicznych baz danych oraz pomoc w dostępie do poufnych mikro danych Eurostatu. Wskazano korzyści z bliskiej współpracy bibliotekarzy z badaczami i doktorantami macierzystej uczelni.

Słowa kluczowe: biblioteki akademickie, usługi informacyjne

Wprowadzenie

W artykule omówiono trzy aktywności w zakresie usług informacyjnych, świadczone przez Ośrodek Informacji Ekonomicznej (OIE) Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (UEW), stopniowo coraz bardziej wyspecjalizowane i skierowane do coraz bardziej wymagających grup użytkowników. Są to: świadczona drogą elektroniczną informacja naukowa i ekonomiczna, spotkania informacyjne i indywidualne szkolenia z obsługi baz danych, pomoc w pozyskaniu i udostępnianiu poufnych mikro danych Eurostatu do celów badań ekonomicznych.

OIE funkcjonuje od roku 2011 i zajmuje się świadczeniem informacji naukowej i ekonomicznej, opieką nad bazami danych oraz obsługą Centrum Dokumentacji Europejskiej. Zespół OIE składa się z czwórki bibliotekarzy. Utworzenie ośrodka miało na celu stworzenie miejsca, w którym użytkownicy baz danych mogą uzyskać profesjonalną pomoc i przeszkolenie. Jest to bardzo potrzebne, ponieważ nie licząc baz subskrybowanych na licencji krajowej, dostępne są także zasoby pozyskiwane pod kątem profilu biblioteki, takie jak: Amadeus, Analytica EBC, EMIS, Euromonitor International Passport, Integram 3.0, Legalis, OECD iLibrary, PKN Wiedza czy Thomson Reuters Eikon. Efektywne wykorzystanie wymienionych wyżej baz danych wymaga odpowiedniego przeszkolenia początkującego użytkownika.

Usługi informacyjne przedstawiono w kontekście dwóch rozróżnionych rodzajów informacji: informacji naukowej i informacji ekonomicznej. Czasem różnica jest oczywista. Jeśli mowa jest o spisie bibliograficznym literatury przedmiotu, mamy do czynienia z informacją naukową; kiedy natomiast oferujemy spis dat publikacji sprawozdań finansowych danej spółki lub wysokość inflacji w danym kraju, to udzielamy informacji ekonomicznej. Dla

osób naukowo zajmujących się zagadnieniami ekonomicznymi informacja określana jako ekonomiczna będzie bardzo często jednocześnie informacją naukową.

Trudności użytkowników biblioteki akademickiej w zaspokojeniu potrzeby informacyjnej

W przypadku świadczenia podstawowych usług OIE informacja ekonomiczna jest zwykle informacją naukową, czy to pośrednio, kiedy do informacji ekonomicznej zaczerpniętej z bazy danych dołącza się sugerowane publikacje teoretyczne i opracowania, czy to bezpośrednio, kiedy użytkownik prosi o wskazanie literatury do danego tematu. Literatura jest dobierana pod precyzyjnie dopasowane potrzeby danego badania, np. na potrzeby przygotowania artykułu bądź rozprawy, takiej jak praca licencjacka, magisterska (w celu unikania zbędnych powtórzeń dalej o obu typach prac będzie mowa jako o pracach dyplomowych) oraz doktorska. W tym ostatnim przypadku teoretycznie nie powinno się stawiać znaku równości między pracą doktorską a np. magisterską. Tym niemniej, śledząc współczesne zwyczaje i uwarunkowania towarzyszące zarówno studiom doktorskim, jak i przygotowaniu rozprawy, widać, jak zmienia się charakter studiów doktoranckich. Coraz rzadziej jest to akademia przyszłych profesorów, coraz częściej natomiast forma rozwoju zawodowego specjalistów z różnych dziedzin, niezbyt zainteresowanych karierą akademicką. Z tego też względu doktoranci chętnie korzystają z pomocy bibliotekarzy w doborze literatury z zakresu teoretycznych podstaw ich badań.

Doktoranci odpowiednio wsparci instruktążem z zakresu efektywnego poszukiwania publikacji naukowych, a zwłaszcza troskliwie przeszkoleni z obsługi baz danych najbardziej przydatnych do ich potrzeb, nie tylko lepiej rokują jako przyszli pracownicy naukowci macierzystej uczelni, lecz także aktywnie promują, wśród innych doktorantów i swoich ambitniejszych studentów, usługi informacyjne biblioteki. Bywają sytuacje, kiedy wsparcie w zakresie obsługi baz danych lub pozyskania trudno dostępnego artykułu było tak cenne dla doktoranta (lub młodego pracownika naukowego), że przekazał on dobrą opinię dalej, zachęcając kolegów z katedry lub swojego rocznika studiów doktoranckich do konsultacji z pracownikiem biblioteki. Jest to źródło satysfakcji zawodowej bibliotekarza, jak również prawdopodobnie najlepsza promocja usług informacyjnych biblioteki. Nawet najlepiej przygotowane zajęcia grupowe nie zastąpią bowiem indywidualnych korepetycji.

Wysoki poziom merytoryczny baz danych różnych dyscyplin (w artykule mowa o bazach ekonomicznych, ale podobne są przecież dla różnych nauk ścisłych) nie powinien więc przerażać bibliotekarzy zobowiązanych do opieki nad bazami – taki opiekun powinien wiedzieć dużo, ale nie musi wiedzieć wszystkiego. Dobrą praktyką jest (w świetle doświadczeń OIE) bliski i stały kontakt z menedżerem klienta, który niezwłocznie udzieli odpowiedzi na trudniejsze pytania, wskaże sposoby rozwiązania problemu lub zaproponuje spersonalizowane przeszkolenie zainteresowanego pracownika naukowego. Bibliotekarz powinien również utrzymywać kontakt z najaktywniejszymi użytkownikami danej bazy w ramach macierzystej uczelni (warto byłoby ich znać z nazwiska), ponieważ są oni znakomitym źródłem wiedzy o zaawansowanych możliwościach (ale także potencjalnych ograniczeniach) danej bazy. Bibliotekarz powinien być świadomy potrzeb informacyjnych wśród użytkowników – a w przypadku bibliotek wydziałowych (lub po prostu akademickich

w uczelniach o określonym profilu) to, czego pracownicy naukowci szukają w bazach danych, daje o tym bardzo duże pojęcie.

Informacja naukowa i ekonomiczna dostępna on-line

Świadczenie informacji naukowej drogą elektroniczną nie jest oczywiście niczym szczególnie nowym dla bibliotek akademickich, niezależnie od ich wielkości i profilu. Pierwszym frontem takiej działalności jest do pewnego stopnia oddział udostępniania zbiorów danej biblioteki, ale rdzeniem systemu świadczenia tych usług zawsze powinien być oddział informacji naukowej i jego personel, dobrze obeznany z zasobami biblioteki i potrzebami jej użytkowników. OIE z końcem roku 2011 uruchomił usługę elektronicznych formularzy zapytań, za pomocą których pracownicy, doktoranci, studenci, a także wszyscy inni użytkownicy biblioteki, niezwiązani z uczelnią, mogą prosić o pomoc w identyfikacji źródeł pozyskania konkretnej, sprecyzowanej informacji związanej z profilem biblioteki, jak np. wskaźniki ekonomiczne, dane finansowe spółek lub informacje z zakresu szeroko pojętej integracji europejskiej, polskie normy etc. Za pośrednictwem formularza można także prosić o informację bibliograficzną w postaci spisu przykładowej literatury do danego problemu badawczego. Formularz jest dostępny zarówno z zakładki *Usługi on-line* na stronie głównej biblioteki¹, jak też z podstrony OIE², na której szczegółowo określono zakres pomocy, jaka za pośrednictwem formularza może zostać udzielona.

Usługa została wprowadzona przede wszystkim w odpowiedzi na potrzeby studentów, dla których pomoc w dobraniu pierwszych pozycji literaturowych oraz sugestie w kwestii przydatności zasobów elektronicznych są absolutnie bezcenne. Codziennością pracowników informacji naukowej jest trudna pomoc studentom, którzy będąc na ostatnim roku studiów danego stopnia, bezskutecznie próbują zrealizować bardzo ambitnie postawione sobie zadanie badawcze. Niestety, pomysły autorów prac, jakkolwiek spotykają się z entuzjazmem promotorów, napotykają na problemy w postaci braku wystarczającej liczby odpowiednich pozycji literaturowych lub danych do analizy statystycznej. Zdarzają się tematy prac, które mogłyby być bardzo ciekawym i ambitnym przedmiotem rozprawy doktorskiej – ale zdecydowanie przekraczają możliwości studentów niższych stopni studiów, prowadząc często do powstawania prac słabych ze względu na problem w realizacji postawionych zadań, a mimo to napisanych z opóźnieniem i z dużym stresem oraz frustracją ze strony autora.

Pomoc bibliotekarza polega nie tylko na doborze odpowiednich źródeł. Na wczesnym etapie pisania pracy (np. wyborze tematu lub tworzeniu wstępnej literatury) bibliotekarz informuje studenta co do dostępności istotnych zasobów w zbiorach biblioteki. Często, w odpowiedziach na formularze zapytań, pracownicy OIE sugerują zmianę lub doprecyzowanie tematu w celu wydajniejszego wykorzystania dostępnych zasobów. Jeśli autor pragnie natomiast zrealizować temat wymagający trudno dostępnej literatury, w odpowiedzi wskazuje mu się katalogi innych bibliotek akademickich, przede wszystkim zaś poleca się bazy da-

¹ Formularz on-line informacji bibliograficznej. W: *Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://www.bg.ue.wroc.pl/index.php/formularze/informacja-bibliograficzna>.

² Strona internetowa OIE Biblioteki. W: *Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://www.bg.ue.wroc.pl/index.php/osrodek-informacji-ekonomicznej>.

nych wraz z informacją o bibliotekarzu – opiekunie danej bazy, który w razie potrzeby wyjaśni wątpliwości.

W tabeli 1 zaprezentowano statystykę liczby zapytań kierowanych do OIE drogą elektroniczną formularzy. Warto zwrócić uwagę na rosnącą popularność usługi, jak również interesujące różnice wykazujące trendy sezonowe, związane oczywiście z wakacjami. Trendy sezonowe są także wynikiem rosnącego zainteresowania studentów informacją bibliograficzną, kiedy zbliżają się do terminu realizacji kluczowych etapów przygotowania pracy dyplomowej, takich jak: wybór tematu, przygotowanie wstępnego spisu bibliograficznego, przygotowanie jednego z rozdziałów czy oddanie skończonej już pracy. Zwiększone zainteresowanie usługą przypada na koniec sesji zimowej i sesji letniej roku akademickiego. Warto zauważyć znacznie zwiększoną liczbę zapytań w lipcu 2015 r. w stosunku do lat poprzednich. Jest to związane ze zmianą procedur obrony prac dyplomowych, której efektem jest przeniesienie sesji poprawkowej z września na lipiec. Z tego powodu część spóźnionych obron odbywa się we wrześniu, a dotychczas odpoczywający w lipcu studenci częściej zajmują się już nie nauką do egzaminów, ale kończeniem pracy dyplomowej. Warto również nadmienić, że część zapytań o literaturę do pracy magisterskiej była wysyłana przez tych samych studentów, którzy korzystali z pomocy OIE przy pisaniu poprzedniej pracy dyplomowej.

Tab. 1. Liczba zapytań do OIE za pośrednictwem formularzy on-line w latach 2012–2015

Miesiąc / rok	2012	2013	2014	2015
styczeń	3	21	56	73
luty	22	12	45	69
marzec	26	16	84	129
kwiecień	15	33	62	84
maj	30	13	67	62
czerwiec	3	6	45	30
lipiec	5	4	4	21
sierpień	8	6	13	12
wrzesień	8	16	18	16
październik	35	84	68	107
listopad	23	92	80	141
grudzień	9	51	61	121
Łącznie	187	354	603	865

Źródło: oprac. własne na podstawie archiwum biblioteki.

Jakkolwiek sama usługa formularzy on-line znacznie poszerza zakres usług informacyjnych biblioteki, to jest skierowana głównie do studentów. Jej znaczenie dla wsparcia zaawansowanych badań prowadzonych przez pracowników naukowych i doktorantów jest ograniczone. Tym niemniej część zapytań jest kierowana przez doktorantów i pracowników, którzy zwracają się z bezpośrednim pytaniem o dostępność określonego zakresu danych. W tej sytuacji odpowiedzią jest prośba o kontakt z opiekunem konkretnej bazy danych. W ten sposób dość prosta w założeniach usługa formularzy informacji naukowej pozwala na nawiązanie kontaktu z potencjalnymi użytkownikami bardziej zaawansowanych narzędzi oferowanych przez bibliotekę. O ile jednak formularze on-line są popularne wśród studentów i do pewnego stopnia doktorantów (którzy jednak chętniej odwiedzają OIE oso-

biście, zachęceniu sugestią starszych kolegów), to nie stanowią wystarczającej możliwości dotarcia do pracowników naukowych. Aby zdobyć zainteresowanie tej potencjalnej grupy użytkowników baz danych, potrzebne są bardziej aktywne formy promocji usług informacyjnych.

Spotkania informacyjno-szkoleniowe z pracownikami uczelni

Wśród usług informacyjnych podejmowanych w ostatnim czasie przez OIE jako szczególnie istotne należy uznać przeprowadzenie cyklu spotkań informacyjno-szkoleniowych skierowanych do członków katedr macierzystej uczelni. Przez członków katedr rozumiemy zarówno pracowników, jak i doktorantów. Jakkolwiek bazy danych subskrybowane przez bibliotekę są zasadniczo znane pracownikom uczelni (przynajmniej z nazwy), to wiedza o ich przydatności często wzbudza duże wątpliwości. Kluczowym problemem jest nie tyle trudność w dotarciu do wiedzy o możliwościach danej bazy, ile sama wola jej pozyskania. Na stronie internetowej biblioteki każda baza jest w skrócie opisana, pod kątem potencjału badawczego. Podany jest tam także adres e-mail do OIE oraz do konkretnego bibliotekarza odpowiedzialnego za merytoryczne wsparcie użytkowników bazy. Bibliotekarz taki bywa nieformalnie nazywany „opiekunem bazy”. Pracownicy naukowcy (niezależnie od ich wieku czy stażu) rzadko korzystają z elektronicznych zasobów biblioteki. O ile nie zostaną oni do tego zachęceni lub zmuszeni przez okoliczności, takie jak pouczenie przez bardziej doświadczonego współautora badań. W niczym nie ujmując zdolnościom badawczym pracowników naukowych, ich umiejętności pozyskiwania źródeł danych bywają niewystarczające.

Często źródłem informacji o przydatnych zasobach są opublikowane badania oraz wygłoszone na konferencjach referaty – których autorzy niekoniecznie korzystają z zasobów dostępnych w ich macierzystych bibliotekach akademickich. Problem dotyczy szczególnie ekonomicznych baz danych charakteryzujących się w Polsce swoistą elitarnością. Bazy takie, jak Amadeus czy Thomson Reuters Datastream, charakteryzują się specyficzną barierą wejścia. Trzeba bowiem poświęcić czas na zapoznanie się z instrukcją obsługi oraz przećwiczenie jej możliwości wyszukiwawczych. Inaczej trudno mówić o efektywnym korzystaniu z tych baz. Doświadczenie bibliotekarzy z OIE pokazuje, niestety, że kilkusetstronicowa instrukcja obsługi danej bazy lub jej mało intuicyjny interfejs skutecznie zniechęcają potencjalnego użytkownika do dostępnych zasobów.

W celu zachęcenia pracowników naukowych do pogłębionego wykorzystania ekonomicznych baz danych OIE organizuje szkolenia dla zainteresowanych jednostek uczelni. Tryb organizacji spotkań jest bardzo prosty: kierownik jednostki kontaktuje się telefonicznie z kierownikiem OIE i ustala dogodny dla jak największej liczby pracowników naukowych danej jednostki termin spotkania (zwykle jest to jedno z regularnych zebrań jednostki), które na tę okazję zostaje przeniesione z siedziby katedry/institutu do sali konferencyjnej biblioteki, wyposażonej w sprzęt do projekcji prezentacji i dogodne warunki do dyskusji w dużym gronie.

W czasie spotkania bibliotekarze omawiają ogólne zasady dostępu do źródeł elektronicznych subskrybowanych przez uczelnię, kładąc szczególny nacisk na następujące zasoby: multiwyszukiwarkę (jako wygodne narzędzie symultanicznego przeszukiwania pełnotek-

stowych baz danych); dwie podstawowe bazy bibliometryczne (Web of Science oraz Scopus), których znajomość jest kluczowa dla wszystkich naukowców podlegających okresowej ocenie, a zwłaszcza doktorów przed habilitacją; bazy związane z profilem danej jednostki, głównie ekonomiczne, takie jak EMIS, Euromonitor International Passport, Amadeus czy Thomson Reuters Datastream (obecnie dostępny w ramach bazy danych Eikon); w przypadku zadeklarowanego zainteresowania także bazy specjalistyczne prawnicze lub chemiczne. Ideą przewodnią spotkań było nie tyle szkolenie z obsługi baz (co jest zupełnie niemożliwe w ciągu jednej czy dwóch godzin), ile przekazanie wiedzy co do zakresu i ilości danych dostępnych w poszczególnych bazach. Pracownicy w czasie spotkania mogą pytać o lokalizację konkretnych informacji, a zadaniem bibliotekarzy jest wskazanie zasobu elektronicznego, który najlepiej zaspokoi daną potrzebę informacyjną. Wszystkie przeprowadzone spotkania odbyły się w sali konferencyjnej biblioteki i trwały przeciętnie od 90 do 120 minut. Jak dotąd, odbyło się 16 spotkań, dla 12 katedr z Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów (przejawiającego największe zainteresowanie bazami danych biblioteki), dla czterech katedr Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz dla jednej katedry Wydziału Inżynierjno-Ekonomicznego.

Indywidualne szkolenia z obsługi baz danych dla doktorantów i pracowników

Spotkania z przedstawicielami biblioteki znacznie pogłębiają wiedzę uczestników o zasobach elektronicznych biblioteki. Jednak nie zawsze przekłada się to na zwiększone użycie baz danych. Powodem jest często niechęć do samodzielnej nauki interfejsu bazy, który dla baz pełnotekstowych jest zwykle bardzo prosty i intuicyjny, ale w przypadku wyspecjalizowanych baz ekonomicznych już niekoniecznie. W zasadzie doktoranci i pracownicy nauki nie powinni mieć problemów z hermetycznym językiem samej bazy (co bywa rzeczywiście problemem dla studentów opornie pracujących na zaawansowanych zasobach niedostępnych w języku polskim). Często jednak trudności z dotarciem do konkretnej informacji przez początkującego użytkownika prowadzą do zarzucenia przez niego starań o poznanie i zrozumienie interfejsu. Pracownicy OIE starają się wychodzić naprzeciw tym trudnościom, oferując wszystkim zainteresowanym indywidualne przeszkolenie z obsługi ekonomicznych baz danych.

Opiekun bazy spotyka się z osobami zainteresowanymi w pomieszczeniach OIE, gdzie znajdują się przeznaczone m.in. do takich szkoleń stanowiska komputerowe. Spotkanie trwa zwykle godzinę lub dwie, podczas których bibliotekarz przekazuje podstawowe know-how, wskazuje lokalizację w internecie wartościowych poradników i filmów z instruktażem, przeprowadza – wraz z zainteresowanym bazą danych pracownikiem – próbne wyszukiwania oraz zwraca uwagę na najczęstsze błędy popełniane przez użytkowników. Praktyka OIE pokazuje, że taka forma szkoleń sprawdza się – przeszkoleni pracownicy nauki zwykle regularnie korzystają z bazy (o ile oczywiście ich potrzeby informacyjne nie uległy zmianie), co więcej – bardzo często pojawiają się nowi pracownicy nauki oraz doktoranci, zachęcani do korzystania z bazy przez jej innego, usatysfakcjonowanego użytkownika.

Można oczywiście zauważyć, że taka troska ze strony bibliotekarzy jest nieco przesadna. Pracownicy nauki mogą podobną wiedzę zdobyć sami metodą indywidualnego poznawania bazy danych, posługując się instrukcją obsługi. W rzeczywistości jednak oferowanie przez bibliotekarza pełnego przeszkolenia wszystkich zainteresowanych w dogodnym dla

nich terminie nie obciąża nadmiernie opiekuna bazy, a jednocześnie pozwala lepiej poznać potrzeby jej użytkowników, trudności, jakie napotykają oraz błędy, jakie popełniają. Co więcej, fakt życzliwej troski, jaką naukowców otacza biblioteka, z czasem odbija się coraz szerszym echem w jednostkach uczelni. W OIE pojawiają się dzięki temu użytkownicy z niepowiązanych ze sobą katedr czy instytutów, zainteresowani indywidualnym przeszkoleniem. Bywa też, że podczas kontaktu w innej sprawie bibliotekarz bywa rozpoznawany z imienia i nazwiska jako opiekun bazy. Nikogo więc nie powinno zaskakiwać, że taka forma realizacji usług informacyjnych biblioteki przynosi lepszy skutek niż najlepiej przygotowany newsletter lub odbywane okazjonalnie prezentacje baz danych. Prezentacje takie, same w sobie cenne, są często umiarkowanie interesujące dla słuchaczy, którzy większe zainteresowanie bazą wykazują podczas kontaktu indywidualnego z bibliotekarzem.

Pozyskanie dostępu do poufnych mikrodanych Eurostatu

W roku 2015 wśród pracowników uczelni pojawiło się rosnące zainteresowanie dostępem do mikrodanych Eurostatu. Mikrodane, czyli dane obserwacyjne dotyczące jednostek statystycznych³, pozyskiwane za pomocą badań ankietowych, sondaży czy spisów, są cennym źródłem badań naukowych. Ze względu na trudność w ich pozyskiwaniu i późniejszej obróbce (ich kosztowne zebranie, anonimizacja, agregacja i przetwarzanie sprawiają, że mikrodane rzadko wychodzą poza bazy danych administracji publicznej). Tym niemniej, zgodnie z ustawodawstwem Unii Europejskiej⁴, która uregulowała publiczny dostęp do mikrodanych na potrzeby badań naukowych, Eurostat został zmuszony do stworzenia warunków udostępniania tych danych. W czerwcu 2013 r. ostatecznie stworzono warunki prawne, dzięki którym Eurostat wydał dokument *Guidelines for the assessment of research entities, research proposals and access facilities*⁵, zwany czasem potocznie „wytycznymi”. Dokument ten stanowi kompletny poradnik dla wszystkich uczelni wyższych zainteresowanych uzyskaniem akredytowanego dostępu do mikrodanych⁶. W dokumencie zdefiniowano także kluczowe pojęcia, takie jak:

- jednostka badawcza (ang. *research entity*) – instytucja starająca się o uzyskanie akredytacji;
- wniosek akredytacyjny (ang. *application form for research entities*) – formularz Eurostatu;

³ Glossary of statistical terms. W: *OECD* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1656>.

⁴ Dostęp do mikrodanych Eurostatu stopniowo regulowały akty prawne poświęcone bezpieczeństwu poufności danych statystyki publicznej. Były to kolejno akty: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE) nr 45/2001 z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej...; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej COM/2012/0167 final – 2012/0084 (COD) z dnia 17 kwietnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej; Rozporządzenie Komisji Europejskiej (UE) nr 557/2013 z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiej statystyki w zakresie dostępu do poufnych danych do celów naukowych...

⁵ *Guidelines for the assessment of research entities, research proposals and access facilities*. W: *Eurostat* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/203647/771732/guidelines-assessment.pdf/6d082f4a-a721-42ce-8deb-cfc6f3925fb2>.

⁶ Od tego momentu każde kolejne użycie w artykule terminu mikrodane będzie oznaczało mikrodane Eurostatu.

- osoba odpowiedzialna (ang. *contact person*) – pracownik jednostki badawczej wyznaczony do prowadzenia korespondencji z Eurostatem;
- przedstawiciel władz (ang. *duly designated representative*), reprezentuje jednostkę badawczą w postępowaniu prawnym;
- deklaracja poufności i licencja (ang. *confidentiality undertaking and terms of use*) – klauzula do wniosku akredytacyjnego z pisemną akceptacją zasad bezpieczeństwa poufności mikro danych, podpisywana przez przedstawiciela władz jednostki badawczej;
- propozycja badania (ang. *research proposal*), przygotowywana przez głównego badacza (ang. *principal researcher*), który może uwzględnić we wniosku innych indywidualnych badaczy (ang. *individual researchers* – mogą być nimi także doktoranci głównego badacza).

W Polsce akredytację Eurostatu na dostęp do mikro danych mają następujące instytucje⁷: Wydział Zarządzania i Ekonomii, Politechnika Gdańska; Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; Uniwersytet Łódzki; Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie; Fundacja Centrum Analiz Ekonomicznych; Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; CASE – Center for Social and Economic Research; Katedra Zastosowań Informatyki i Matematyki, Wydział Zastosowań Informatyki i Matematyki, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; Instytut Ekonomiczny, Narodowy Bank Polski; Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie; Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych; Uniwersytet Warszawski; Szkoła Główna Handlowa w Warszawie; Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Warto zwrócić uwagę, iż spośród wyżej wymienionych jednostek badawczych tylko pięć (w tym UEW) uczelni wyższych otrzymało akredytację na najwyższym ogólnouczelnianym szczeblu.

OIE z początkiem roku 2015 aktywnie zaangażował się w procedurę uzyskania przez uczelnię akredytacji Eurostatu. Pracownicy OIE intensywnie współpracowali z innymi jednostkami uczelni, w celu prawidłowego wypełnienia wniosku akredytacyjnego oraz opracowania zasad bezpiecznego przechowywania i udostępniania danych. Bez efektywnej kooperacji z innymi jednostkami organizacyjnymi uczelni (zwłaszcza Sekcją Projektów Europejskich), przygotowanie wniosku byłoby prawdopodobnie dużo trudniejsze. Dzięki wspólnym intensywnym przygotowaniom po półrocznym okresie starań UEW otrzymał oczekiwaną akredytację. Zgodnie z deklaracją poufności i licencją, podpisaną przez rektora UEW (przedstawiciela władz), miejscem przechowywania nośników mikro danych jest biblioteka, a kierownik OIE został osobą odpowiedzialną. Jak dotąd już kilkunastu pracowników naukowych i doktorantów zgłosiło zainteresowanie pozyskaniem mikro danych, a do Eurostatu zostały wysłane dwie propozycje badań. Jak na razie oba projekty podlegają merytorycznym poprawkom zgodnie z wytycznymi informacji zwrotnej Eurostatu. Można mieć nadzieję, że w niedalekiej przyszłości teoretycznie opracowane zasady dostępu do mikro danych w bibliotece zostaną wykorzystane w praktyce w czasie realizacji zaakceptowanych przez Eurostat projektów.

---

⁷ List of recognised research entities. W: *Eurostat* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/203647/771732/Recognised-research-entities.pdf/7b59b2fb-d53d-4049-8dc7-42f44a565e70>.

Podsumowanie

Opisane w artykule trzy wybrane rodzaje usług informacyjnych nie wyczerpują oferty biblioteki UEW. Skupiono się na aktywnościach prowadzonych wyłącznie przez OIE, aby pokazać wyspecjalizowane usługi ośrodka informacji naukowej biblioteki akademickiej, w zakresie promocji źródeł związanych z profilem uczelni. Biblioteka UEW świadczy również inne usługi informacyjne, takie jak: szkolenia z przysposobienia bibliotecznego i elektronicznych źródeł informacji naukowej dla wszystkich studentów uczelni; bieżąca pomoc w poszukiwaniu literatury przedmiotu, świadczona przez personel Strefy Wolnego Dostępu do zbiorów; informacja naukowa z zakresu integracji europejskiej dostępna w Centrum Dokumentacji Europejskiej; imprezy organizowane w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki; wykłady otwarte, debaty, wystawy i warsztaty odbywające się w salach wykładowych i konferencyjnych biblioteki. Szeroka i aktualna panorama tych działań UEW jest dostępna w monografii tematycznej przygotowanej przez pracowników biblioteki⁸.

Szczególnym sukcesem biblioteki UEW jest jednak realizacja postulatów pracowników naukowych, domagających się stworzenia dostępu do mikrodanych Eurostatu na potrzeby swoich badań naukowych, poprzez pozyskanie akredytowanego dostępu do Eurostatu, stworzenie zasad bezpiecznego przechowywania i udostępniania danych oraz bieżącą pomoc merytoryczną, którą osoba odpowiadająca za kontakt jest zobowiązana świadczyć pracownikom naukowym przygotowującym wstępny projekt propozycji badania. Sama procedura zgłaszania propozycji badania leży zaś w gestii badaczy.

Wskazane w artykule przykłady pokazują, że nawet proste, ale efektywnie realizowane, działania biblioteki akademickiej mogą wspierać potencjał badań naukowych macierzystej uczelni. Warto dodać, że personel każdej biblioteki akademickiej dobrze wie, jak wielkim wyzwaniem jest zdobycie finansowania wartościowych baz danych spoza licencji krajowej. Szukanie wsparcia wśród ambitnych pracowników naukowych, którzy własnym autorytetem mogą poprzeć bibliotekę w jej staraniach o zakup licencji, wydaje się już nie tylko aktywnością mile widzianą, ale coraz bardziej konieczną. Polskie uczelnie z dużym trudem rywalizują na arenie międzynarodowej, gdzie zwycięstwo mierzy indeks Hirsha i impact factor. Pracownicy naukowcy mogą aktywniej współpracować z biblioteką, co będzie korzystne dla podnoszenia efektywności świadczenia usług informacyjnych. Jednakże jednym z warunków jest świadomość wśród naukowców o znaczeniu elektronicznych zasobów bibliotecznych dla wspierania badań naukowych.

Bibliografia:

1. Formularz on-line informacji bibliograficznej. W: *Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://www.bg.ue.wroc.pl/index.php/formularze/informacja-bibliograficzna>.
2. Glossary of statistical terms. W: *OECD* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1656>.
3. Guidelines for the assessment of research entities, research proposals and access facilities. W: *Eurostat* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/203647/771732/guidelines-assessment.pdf/6d082f4a-a721-42ce-8deb-cfc6f3925fb2>.

⁸ ŚWIRAD, M. ŻMIGRODZKA, B. *Biblioteka na miarę: przestrzeń, zasoby, usługi*. Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, 2016.

4. List of recognised research entities. W: *Eurostat* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/203647/771732/Recognised-research-entities.pdf/7b59b2fb-d53d-4049-8dc7-42f44a565e70>.
5. *Rozporządzenie Komisji Europejskiej (UE) nr 557/2013 z dnia 17 czerwca 2013 r.* [on-line], [dostęp 16.08.2016] Dostępny w: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0557>.
6. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej COM/2012/0167 final – 2012/0084 (COD) z dnia 17 kwietnia 2012 r.* [on-line], [dostęp 16.08.2016] Dostępne w: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52012PC0167>.
7. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r.* [on-line], [dostęp 16.08.2016] Dostępny w: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/download.2505.6.html>.
8. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE) nr 45/2001 z dnia 18 grudnia 2000 r.* [on-line], [dostęp 16.08.2016] Dostępny w: www.giodo.gov.pl/plik/id_p/531/j/pl/.
9. Strona internetowa OIE biblioteki. W: *Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* [on-line], [dostęp 16.08.2016]. Dostępny w: <http://www.bg.ue.wroc.pl/index.php/osrodek-informacji-ekonomicznej>.
10. ŚWIRAD, M., ŻMIGRODZKA, B. *Biblioteka na miarę: przestrzeń, zasoby, usługi*. Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, 2016. ISBN: 978-83-7695-582-7.

Kościewicz, D. Usługi z zakresu informacji naukowej w bibliotece akademickiej i ich rola we wspieraniu badań naukowych na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2016, nr 7 (169), *Serwisy i kompetencje dziedzinowe w bibliotekach*. [Dostęp 28.11.2016]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/459>. ISSN 1507-7187.